

DOLENSKI

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsako sredo — Posamezna številka 10 din — LETNA NAROCNINA 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 amer. dolarje — TEK. RACUN pri Komunalni banki v Novem mestu št. 60-KB-16-2-24

Štev. 13 (419)

LETO IX.

NOVO MESTO, 2. APRILA 1958

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje »Slovenski poročevalci« v Ljubljani

Njim smo dali naše glasove

SPET SO ZAVIHRALE ZASTAVE MLADINSKIH DELOVNIH BRIGAD

»Začenjamo z mislijo nate, tovariš Tito!«

Veličastno zborovanje v Novem mestu — Navzočih 23 mladinskih brigad — Vukmanovič Tempo, Vladimir Bakarič, Miha Marinko, Miko Tripalo na zborovanju — Slavnost, kakršne Novo mesto še ni doživelo — Govorili so Jože Borštnar, sekretar Okrajnega komiteja ZKJ, Miko Tripalo, predsednik CK mladine Jugoslavije in Svetozar Vukmanovič-Tempo, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta — Navzočih okrog 10.000 ljudi

Novo mesto, 1. aprila. Staro Novo mesto v vsej svoji dolgi zgodovini še ni doživelo in ni moglo doživeti take slavnosti, take masovnosti in zanosite manifestacije, kakor danes, ko so se s slavnostnim zborovanjem na Glavnem trgu uradno začela dela na avtomobilski cesti »Bratstva-enotnosti« Ljubljana-Zagreb. Ze v nedeljo in ponedeljek so po vsem mestu vihrale zastave, s hli pa je pozdravljalo evetje in zelenje. To-

da vse bolj kot ta vnanja podoba budnica, nato pa so pričele prihajati v mesto mladinske brigade. Na trgu so se začeli zbirati delovni kolektivi, mladina, prebivalci mest in okolice. Ob 10. uri je začelo odmevati po trgu iz vseh zvočnikov v Novem mestu iz tisočih gri mladih graditeljev avtomobilske ceste: Tito — partija, Tito — partija. Navdušenje udeležencev slavnostnega zborovanja je bilo res nepopisno.

Ob pričetku zborovanja je pozdravil vse goste komandant glavnega štaba mladinskih delovnih brigad Miro Novkovič. V imenu prebivalcev Dolenjske pa je pozdravil mladinske delovne brigade, goste in ostale sekretar okrajnega komiteja ZKS tov. Jože Borštnar. Poudaril in izrazil je veliko veselje prebivalcev Dolenjske, da lahko sprejmejo in pozdravijo v svoji sredi tolikšno število mladih graditeljev. Izrazil je prepričanje, da se bodo v vseh naših krajih kar najbolje počutili.

Za tovarišem Borštnarjem je govoril predsednik CK LMI Miko Tripalo. Omenil je dosežanje delovne skelje naše mladine in razčlenil pomen letošnje delovne akcije — gradnje avtomobilske ceste Ljubljana-Zagreb.

Ko je spregovoril podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanovič in izročil vsem udeležencem zborovanja, zlasti pa mladim graditeljem, pozdrave zveznega izvršnega sveta in še posebej tovariša maršala Tita, dolgo ni mogel priti do besede. Ozračje se je stresalo od skandiranja »Tito-partija« in od drugih navdušenih parol. Tovariš Vukmanovič je večkrat zaprosil, naj mu vendar pustijo do besede. Ko se je navdušenje za trenutek poleglo, je spregovoril o velikem gospodarskem pomenu gradnje avtomobilske ceste, ki bo imela tak pomen, kakor ga imajo vsi objekti, ki jih je do sedaj zgradila naša mladina. Poudaril je, da smo v preteklih letih uspešno zaključili boj za industrializacijo. Mladini pri letošnji akciji ne bo treba graditi z golimi rokami, kot je bilo v letih po vojni, pač pa jim bodo pri tem pomagali številni stroji, ki so sad današnje industrializacije.

VIKTOR AVBELJ — Rudi, poslanec republiškega zbora

NIKO SILIH, poslanec republiškega zbora

Ing. VILMA PIRKOVIČ, poslanka republiškega zbora

FRANC PIRKOVIČ, poslanec republiškega zbora

VIKTOR ZUPANČIČ, poslanec republiškega zbora

VELIKO PRIZNANJE

Pod izredno težkimi pogoji je v preteklem mesecu pruih 13 mladinskih delovnih brigad iz Hrvaške in Slovenije pripravilo vse potrebno, da se bodo te dni lahko začela redna dela v 16 naseljih vzdolž avto ceste bratstva in enotnosti. Glavni štab MDB je včeraj zjutraj objavil za dosežene uspehe pri postavljanju barak, graditvi dohodnih cest, vodovodov, telefonskih in električnih napeljav in za uspehe pri ostalih delih

ZA UDARNE BRIGADE:

KARLOVŠKO BRIGADO, MARIBORSKO BRIGADO, TRBOVELJSKO-GORIŠKO BRIGADO, IX. LJUBLJANSKO BRIGADO, NOVOMESKO BRIGADO, ZAGREBSKO BRIGADO, X. LJUBLJANSKO BRIGADO, KOPRSKO-GORIŠKO BRIGADO, POMURSKO BRIGADO, KRANJSKO BRIGADO, SISASKO BRIGADO, CELJSKO BRIGADO in specialno brigado »ELES«.

Odlikovanim brigadam in vsem prizadevnim brigadirkam ter brigadirjem toplo čestitaje k visokemu priznanju tudi vsi delovni ljudje Dolenjske!

Ohiščite razstavi v novomeški gimnaziji in Dolenjskem muzeju!

Ob navzočnosti predstavnikov političnih organizacij, ljudske oblasti, kulturnih ustanov in nekaterih kolektivov je bila v nedeljo jutraj odprta v telovadnici novomeške gimnazije zanimiva in lepo urejena razstava »Mladina Jugoslavije v NOB in v socialistični graditvi«. Bogato dokumentacijsko in slikovno gradivo ponazarja najvažnejše trenutke iz razvoja mladinske organizacije med vojno in v dnevi povojne graditve. Razstava bo odprta do 4. aprila.

V Dolenjskem muzeju pa so v počastitev začetka del na avto cesti odprli v ponedeljek dopoldne razstavo o stitjenju in delu Josipa Ressa, izumitelja ladijskega vijaka.

Ogled obeh zanimivih razstav toplo priporočamo!

DANES NA 4. STRANI

Izid nagradnega žrebanja naših novoletnih daril za naročnike Dolenjskega lista!

Pozdrav maršalu Titu

»Dragi naš tovariš Tito! Od danes pa do Dneva republike se bodo spet svetile lopate v mladih rokah, vagončki bodo prevažali hrbe z enega mesta na drugo. Buldožerji bodo zariili svoje jeklene zobe v mirno zemljo, a čez njive in reke bo stekel betonski trak avtomobilske ceste. Čez osem mesecev bo ta trak povezoval Ljubljano in Zagreb.

Ce začnemo delo z mislijo nate, dragi naš veliki učitelj, ni to samo zato, ker si predsednik naše ljubljene socialistične republike, ni to samo zato, ker se v tvoji osebi združujejo vsi naši ideali. Mi dobro vemo, da je tvoje razumevanje predvsem omogočilo to našo delovno akcijo.

Delavci so spregovorili

Pred našim delavskim razredom je pomembna in važna naloga: volitve delavskih svetov. Obiskalji smo tovariša Jožeta Plavca, predsednika okrajnega sindikalnega sveta. Maršal nam je povedal o pripravah na te volitve in o predvolilnih zborovanjih, ki so jih ponekod že imeli.

»Letošnje volitve delavskih svetov se odvijajo v mnogo bolj razgibanem vzdušju kot vse dosedanje, nam je dejal. »Naj omenim samo volitve v zvezno in republiško ljudsko skupščino, ki smo jih pravkar končali. Priprave nanje so močno razgibale vse naše področje. Razen tega sta bila nedavno sprejeta dva pomembna zakona: o delovnih razmerjih in o delitvi dohodka gospodarskih organizacij.

Volitve delavskih svetov so pomembne predvsem z ozirom

na velik razmah delavskega upravljanja, pa tudi zaradi različnih novih uredb in zakonov, ki so dali upravljalcem mnogo novih pravic.

Ko je bila objavljena uredba o razpisu volitve v delavske svete je okrajni sindikalni svet zbral na posvet vse predsednike delavskih svetov in upravnih odborov, člane zborov proizvajalcev, predsednike sindikalnih podružnic — in ostali sindikalni aktivisti. Pogovorili smo se o pripravah za volitve in sprejeli pro-

gram, ki ga naj sindikalni aktivisti ureščitve na predvolilnih zborovanjih. Predsedniki delavskih svetov in upravnih organov podjetja naj na razumljiv način poročajo delavcem o gospodarskem stanju podjetja. Poročilo naj bo objektivno in naj obdela dobre in slabe strani. Načno naj vprašanje sestave novih delavskih svetov; kandidira naj dovolj mladine, v delavskih svetih naj bodo vsi obrati sorazmerno (Nadaljevanje na 3. strani)

Kakšen je bil uspeh po volilnih okrajih?

Odstotek udeležbe volivcev po volilnih okrajih je višji kot pred letom po posameznih občinah; tu so namreč všeti tudi vsi tisti volivci, ki so v nedeljo 23. marca glasovali s potrdili in vojaki, ki so glasovali izven domačih volišč. Podatki okrajne volilne komisije za udeležbo po volilnih okrajih so naslednji (vse v odstotkih):

NOVO MESTO, I. okraj 100, NOVO MESTO II. okraj 97,8, TREBNJE 96,6, STRAŽA-ZUZEMBERK 95,4, METLIKA-SEMIČ 94, MOKRONOG-MIRNA 93,5, ŠENTJERNEJ-KOSTANJEVICA 88,4, ČRNOVELJ 87 odstotkov.

Volilna udeležba za naš okraj znaša po zaključnih podatkih 94,3 odstotka.

VREME

ZA CAS OD 4. DO 13. APRILA Okoli 8. aprila ponovna močna ohladitev s snegom do nižin, nato izboljšanje, a še nekaj dni zelo hladno z mrzom ponoči in nekajkrat so verjetne tudi nebitvene snežne padavine. Šele proti 12. aprilu hitra otoplitev, hkrati nadaljnje izboljšanje vremena do popolne razjasnitve. V. M.

Izvoljeni poslanci zborov proizvajalcev

Z izvolitvijo novih poslancev za zvezni in republiški zbor proizvajalcev smo pretekli teden zaključili volitve našega četrtega parlamenta. Velika politična manifestacija je s tem končana; prehajamo v obdobje, ko bodo novoizvoljeni ljudski poslanci kmalu nadaljevali veliko delo zadnjih ljudskih skupščin.

25. marca so člani občinskih zborov proizvajalcev volili v Novem mestu poslance za industrijsko skupino republiške ljudske skupščine. Za področje Bele krajine in Suhe krajine je bil izvoljen Henrik Cigoj, za ostali del okraja pa Stane Dolenc (Luka). Zbrani odborniki so ju izvolili v imenu 8613 proizvajalcev okraja.

V sredo 26. marca se je zbralo v sejni dvorani OLO 19 odbornikov okrajnega zbora proizvajalcev. Predsednik okr. odbora SZDL Jože Borštnar je najprej

ocenil nedeljske volitve kot prepričljiv dokaz visoke politične zavesti naših ljudi. To je odgovor, je med drugim dejal, ki najbolj prepričljivo kaže priprav-

ljenost ljudstva, da s skupnimi močmi nadaljuje začeto pot. Tovariš Borštnar je nato govoril tudi o vlogi zborov proizvajalcev od občine do zveze, kot o

nalogah, ki stoje pred temi zbori po volitvah. Sledile so volitve, pri katerih se je 19 odbornikov soglasno izrekel za poslanca kandidata Jurija Levljaniča, ki je postal novi poslanec ind. skupine zveznega zbora proizvajalcev. Isti dan so predstavniki kmetijskih skupin 6 okrajnih zborov proizvajalcev — med njimi tudi novomeškega — izvolili v Ljubljani Maksa Krmelja za novega poslanca zveznega zbora proizvajalcev.

Zadnje so bile volitve poslancev za kmetijsko skupino republiškega zbora proizvajalcev. Od 92 odbornikov občinskih zborov proizvajalcev kmetijske skupine jih je 84 v imenu 19.331 volivcev te skupine izvolilo za novega poslanca Toneta Pirca, podpredsednika okrajne zadrzne zveze. Zanj so glasovali vsi člani volilnega telesa; neveljavnih glasovnic ni bilo.

VOLILNA UDELEŽBA PO OBČINAH

Po zaključnih podatkih okrajne volilne komisije je bila udeležba volivcev v nedeljo 23. marca po posameznih občinah v našem okraju naslednja (vse v odstotkih):

NOVO MESTO 98,5 — TREBNJE 96,6 — STRAŽA-TOPLICE 96,1 — METLIKA 92,4 — MIRNA 92,1 — MOKRONOG 90,3 — SEMIČ 90,2 — ŽUZEMBERK 90,2 — ŠENTJERNEJ 86,8 — KOSTANJEVICA-PODBOČJE 85,2 — ČRNOVELJ 85,1.

JOŽE BORŠTAR, poslanec zveznega zbora

NIKO BELOPAVLOVIČ, poslanec zveznega zbora

JUR LEVČNIK, poslanec zveznega zbora proizvajalcev (Industr. skupina)

MAKS KRMELJ, poslanec zveznega zbora proizvajalcev kmetijske skupine (za šest slovenskih okrajev)

FRANC KREŠIČ-ČOBAN, poslanec republiškega zbora

FRANC JAKLJEVIČ, poslanec republiškega zbora

HENRIK CIGOJ, poslanec republiškega zbora proizvajalcev (Industr. skupina)

TONE PIRC, poslanec republiškega zbora proizvajalcev (kmetij, skupina)

DOLENC STANE (Luka), poslanec republiškega zbora proizvajalcev (indust. skupina)

MAKS VALE, poslanec republiškega zbora

»Zdaj ni človeka v Jugoslaviji, ki bi lahko rekel, da ne nosi soodgovornosti za stanje stvari in deželi. Odgovornost nosimo prav vsi od zvezne skupščine in zveznega izvršnega sveta prek občinskih odborov in člana delavskega sveta pa do državljana, ki na sestanku volivcev lahko odloča o posameznih stvareh in vrši kontrole nad delom družbenih organov v komuni in tovarni. Vsakdo nosi del odgovornosti, del zaslug za uspehe in del krivde za neuspehe. Pri nas ni vladajočih in vladanih, kajti vsi so v položaju, da lahko odločajo, če to žele in hočejo.«

EDVARD KARDELJ

ODMEVI Z VOLITEV NASEGA CETRTEGA PARLAMENTA

Navdušenje se še ni poleglo

S tako zavestjo in navdušenjem kot 23. marca volivci v našem okraju se nikoli niso šli na volitve. V poročilih, ki se vedno prihajajo v naše uredništvo, sporočajo iz raznih krajev, kako so volili, kako so okrasili volišča, kako so predčasno zaključili s polno udeležbo in pod V sporočilih je tudi: merica očitkov in hudovanj. Zakaj ni bilo v obvestilnih Radia Ljubljana omenjeno njihovo volišče, njihovo navdušenje, s katerim so šli na volišče, zakaj ne množična udeležba že v jutranjih zraih? Ne manjka tudi grenkih pripomb na račun tistih redkih posameznikov, ki niso šli in zaradi katerih je odstotek udeležbe izpod 100 odstotkov.

Če bi hoteli pisati o vseh tistih voliščih, ki so bila lepo okrasena, kjer je bila udeležba že zjutraj velika, kjer so predčasno zaključili volitve s polno udeležbo, pa primere množičnih prihodov na volišče, veliko navdušenje in pravo praznično razpoloženje, bi morali opisati gotovo tri četrtine ali še več volišč v našem okraju. To pa je nemogoče.

Iz Gabrova pri Metliki sporočajo, da so mnogi volivci čakali pred okrašenim voliščem že pred sedmo uro zjutraj. Ob 7.30 so se imeli 92-odstotno udeležbo, ob pol desetih pa so dosegli 94,2 odstotka, kmalu po-

pojdno pa so zaključili volitve z 98,5 odstotka. Le dva od 142 volivcev nista volila. Čeprav je bilo prvo poročilo njihove volilne komisije na občinskem štabu že ob 8.45. uri, so zaman ves dan napenali v nase.

ni volil. Zaradi tega smo imeli udeležbo le 99,83 odstotno, se glas drugo obvestilo.

Okoli Novega mesta so na predvečer volitev zakurili mladinci nekaj kresov. Na Dvoru je godba igrala že ob petih zju-

Takole je bilo na volišču v Grčvrhu

poročilih radia slišali tudi kaj iz njihove vasi.

»Gasilci iz Smihela pri Novem mestu smo šli v povorki in uniformah na volišče. Mislimo, da smo tašno izpolnili svojo dolžnost,« je prišlo sporočilo iz Smihela. V Irči vasi je eden izmed pet sto osemindesetih

traj, pred šestimi tudi: že v Novem mestu, čeprav je bilo malo, prvi v žužemberški občini so volili vaščan Plešivice; do pol devete so se vsi zvrstili na volišču. Drugi v občini so bili na Laščah, tretji na Vankovem vrhu nad Dvorom, do 12. ure pa so volili tudi vsi volivci Dvora, Dol, Kota, Podgozda, Trebče vasi in Gradenca.

Naš obisk

PRIPRAVE NA SPREJEM BRIGAD?

V glavnem so potekle v redu: pripravili smo nagelja in vse, kar je v njihovi zvezi. Seveda bo treba to in ono še popraviti, toda — najtežje je za nami. Brigada, ki pridejo te dni, bodo začele takoj delati na trasi avto ceste. Dosedanje priprave jim to omogočajo in tudi podjetja imajo vse pripravljeno.

SELITEV NA OTOČEC?

Prve dni aprila najbrž. Čeprav je bil rok kratek,

smo z obnovitvenimi deli na gradu in s postavitvijo novih barak zelo zadovoljni. Ko zapuščamo Šmarjške Toplice, menimo, da se bomo tam še bolje počutili — tu smo bili le bolj gostje, tam bomo pa »ne svojem«.

KAJ PA SLOVENIJA NA SPLOH?

O, zelo nam je všeč! Zelo hitro smo se vsi štabovci zvišali in svoje novo delo, tako da smo na svoja prejšnja službena mesta kar pozabili in mistimo

samo na velike naloge pri zgraditvi ceste...

IN TVOJA OSEBNA »ISTORIJA«?

Rojen sem 17. marca 1929 v Zabražju pri Beogradu, dolgo pa že živim v Vojvodini in se tudi počutim kot pravi Vojvodinec. V letih po osvoboditvi sem bil sekretar SKOJ za okraj Senta, sekretar PK SKOJ in pozneje sekretar pokrajinskega odbora mladine za Vojvodino. Od 1955-57 sem bil sekretar CK LM Srbije, nato pa član predsedstva CK LMJ. Na zadnjem kongresu sem bil izvoljen tudi v sekretariat CK LMJ, od koder sem tako rekoč prišel naravnost na avto cesto. Samo mimogrede: že v lanskem oktobru sem s tovarišema Ing. Mravljo in Tonetom Kropuškom pripravljali predračune za akcijo, ki je sedaj stekla. Zvezni izvršni svet jih najprej ni odobril. Potem pa nam je pomagal tovariš Tito in naš predlog je bil sprejet! No, zdaj sem pa celo komandant te velike akcije.

USPEHI BRIGAD V MARCHU?

Veliko večji kot smo pričakovali. Čeprav so delave v zelo težkih okoliščinah, so dobro zdržale. Kdaj izidete? V sredo? Če boste zares tiho vsaj do torka zjutraj, vam nekaj povem; vse brigade, ki so delale v marcu, bodo na mitingu v Novem mestu proglasile za udarne! To so si tudi temeljito zaslužile!

Miča NOVKOVIČA smo poiskali v začasnem štabu v Šmarjških Toplicah. — Menda je novinarjev že sit, sicer ga ne bi bilo tako težko najti. Pa bolje danes kot kdaj pozneje, ko bo akcija v največjem zaletu.

NA NOVOMESKEM ZIVLSKEM TRGU

V ponedeljek, 31. marca je bil živilski trg v Novem mestu dokaj slabo založen. Zlatisi jajo je bilo malo in še ta po 14 ali 13 din komad. Prodajali so še: motovilec po 20 din krožnik, regrat po 13 din krožnik, kislo repo in zelje po 25 din krožnik, peteršilj, korenje, čebulo in česen, ter semena. Napreda je bila tudi smetana v skodelicah po 60 din, mleko po 35 din liter, vino po 200 din liter ter modeli za pečenje peciva.

Na sejmšču je bilo nekoliko živahnije, vendar je bil promet nekoliko manjši kot navadno zaradi slabega vremena. Od 873 pripejanih prašičev so jih prodali 571. Cene so še vedno visoke; od 4.800 do 23.000 din.

Sejem prometnih sredstev preložen

Sejem prometnih sredstev, ki je bil predviden za konec tega meseca, je zaradi izrednega števila razstavljalcev in razstavljenih predmetov, ki zahtevajo tudi ves odprti prostor, ki je še v gradnji, preložen na julij (od 4. do 13.). Ta sejem bo zelo privlačen za vse, ki jih zanima sodobni cestni, zračni in vodni promet.

Komisija za razpis službenih mest pri Zadrudni hranilnici in posejilnici v Novem mestu

razpisuje

4 mesta bančnih uslužbencev

in to:

pri Hranilnici v Novem mestu 3 mesta, pri podružnici v Črnomlju eno mesto. Pogoj za sprejem je dokončana ekonomska srednja šola odn. dokončana srednja šola z zaključnim izpitom. Nastop službe takoj ali po dogovoru. Prošnje je treba vložiti do 15. aprila 1958.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Kot pomemben dogodek preteklega tedna lahko štejeemo izvolitve Nikite Hruščeva za predsednika sovjetske vlade namesto Bulganina. Zanimivo je, da je Hruščev ostal prvi sekretar CK KP Sovjetske zveze.

To se je zgodilo na zasedanju vrhovnega sovjeta, ki je potrdil predlog Hruščeva o reorganizaciji strojnofraktorskih postaj. Gre nič več in nič manj kot za prodajo strojev MTS kolhozom. Ni dvoma, da je ta načrt Hruščeva vzbudil veliko zanimanje doma in v tujini. Po besedah novega predsednika sovjetske vlade, je bilo po SZ 600.000 sestankov, ki se jih je udeležilo kakih petdeset milijonov ljudi. Petindvajset dni je trajala razprava o načrtu o reorganizaciji MTS in dan je bilo mnogo koristnih predlogov. Samo uredništva časopisov so prejela nad 130.000 pismem o tej zadevi.

To ni nič nenavadnega, saj je v SZ osemdeset milijonov kolhoznikov za 78.000 kolhozih. Ti so se morali doslej obračati za strojno obdelavo zemlje na MTS, ki jih je kakih osem tisoč. Zdaj pa bodo kolhozniki lahko ob ugodnih pogojih (dolgoročni krediti, če bo potrebno) kupili te stroje. Ni dvoma, da so v SZ še dogmatiki, ki nasprotujejo razpustu MTS iz istih razlogov, iz katerih je tudi Stalin nasprotoval njihovu razpustu. Njihov glavni argument je, da bo z razpustom MTS oslabilena država (berl birokrat). Zato bo izredno zanimivo spremljati ta boj in videti, kako bo v resnici

potekala reorganizacija MTS in kakšne sadove bo prinesla.

Izvolitev Hruščeva še za predsednika vlade pa mnogi komentirajo tudi kot željo prvega sekretarja CK KP SZ, da sam neposredno vodi sovjetsko delegacijo na najvišji ravni. To bi bilo dobro znamenje, ki dokazuje, da Rusi resno jemljejo konferenco in da si od nje morda marsikaj obetajo. Navsezadnje pa je Hruščev tisti državnik, ki se najbolj dosledno zavzema za sklicanje te konference.

DVA DOGODKA

Druga zanimiva novica je prišla prejšnji teden iz Saudove Arabije. Iz Riada, prestolnice tega arabskega petrolejskega kraljevstva, so sporočili, da je kralj Saud izročil svojemu mlajšemu bratu dežansko nadzorstvo nad zunanjiimi, notranjiimi in finančnimi zadevami. To samo ob sebi ne bi bilo nič posebnega, saj je Saudov brat Fejsal bil tudi doslej ministrijski predsednik in zunanji minister — na papirju. Z denarjem pa so poslovali kraljevi svetovalci.

Voda je priklopila čez rob, ko je v Siriji predsednik nove Združene arabske republike Naser razodel svetu, da je Saudova Arabija skušala podkupiti bivšega voditelja siriske obveščevalne službe polkovnika Serraja (z dvema milijonoma

funtov — za začetki), naj izvede državni udar proti Naserju. Ni tako jasno, če je šlo tudi za poskus umoriti Naserja.

Ta novica je hudo pretresla arabsko prebivalstvo, posebno se ker Saud ni objavil nobenega uradnega demantija, ampak je samo trdil, da nič ne ve o zaroti, in je obljubil, da bo imenoval komisijo, ki naj afera razkrije. Ljudje so bili ogorčeni. Saud je vendar varuh svetih krajev: Meke in Medine, Nezastisljano, da bi se arabski vladar ukvarjal z mislijo, da umori poglavarja druge bratske arabske države! Dozorel je čas, ko je rovarjenje proti arabski enotnosti postalo v očeh arabskih množic največji zločin. Čeprav je zelo verjetno, da Saud reg ni vedel za zaroto, pa je le res, da so njegovi svetovalci morali vedeti. In če so ti lahko menili nič tebi nič vzel iz »državne« blagajne dva milijona funtov za podkupnino, potem sploh ni mogoče govoriti o finančah v Saudovi Arabiji v sodobnem smislu.

Zato je bila prva Fejsalova skrb, da kraljevim svetovalcem prištrike peruti in da začne uvajati nekakšen sistem državnih financ s finančno inspekcijo in pregledovanjem knjig. Notranjepolitično je to brez dvoma velika sprememba. Zunanjepolitično pa se najbrže ne bo mnogo spremenilo, čeprav bo Fejsal zdaj brez dvoma navezal bolj prijateljske stike s Kairo. To seveda ne pomeni, da bo prekinil z Američani, ki edini vrtajo nafto v Saudovi Arabiji. Toda Američani so kljub temu v skrbeh.

Nekaj podatkov iz kolektivov ob predvolilnih zborovanjih

O čem razpravljamo

Občinski plenumi sindikalne organizacije so sklenili, da bodo sindikalne podružnice zahtevale, naj na predvolilnih zborovanjih občinski občine ali občinskih zborov proizvajalcev poročajo o delu in načrtih občinskega ljudskega odbora. Vendar doslej na predvolilnih zborovanjih nismo opazili ne enih ne drugih. Sindikalne podružnice torej v tem ni so uspele. Kako bomo torej uredili tesno zvezo med občino in podjetji, o kateri že dolgo govorimo?

Posamezni direktorji in ostali upravni organi podjetij skušajo včasih braniti svoja nepravilna stališča pred kolektivni. Nekaj redkih primerov te vrste smo opazili tudi na predvolilnih zborovanjih. Prepričani smo, da to ne bo zavrijo poleta razprav, ki so ga delavci doslej pokazali.

INDUSTRIJA OBUJVE

Predvolilno zborovanje je potekalo brez poročil, ker jih bodo brali na volitvah. Ko so sprejeli kandidatsko listo, so delavci pričeli razpravo o nejasnostih v nagrajevanju. Bilo je nekaj vroče kriz zaradi popravka norme. Podjetje je vpeljalo delno strojno obdelavo, razen tega pa je proizvodnja razdeljena na strogo lo-

Brigadam so priskočili na pomoč ljud novomeski srednješolci in pomagali kopati jarke za vodovod pri Ločni in Mačkovecu. — Njihova brigada bo šla na avto cesto Sepe poleti.

NOVO MESTO

Prejšnjega osrednjega delavskega sveta je prišel na predvolilno zborovanje obrata Novo mesto brez poročila in ni zavzel najboljšega stališča do kolektiva obrata. Nato se je prišla razprava o notranjih odnosih v podjetju, sistemu nagrajevanja in o drugem. Delavci so zahtevali tudi pojasnilo o nameravanih popravkih tarifnih postavk, ker so silili, da bodo postavke za delavce zvišane največ do 3 din na uro, uslužbence pa do 3.000 din mesečno. Upravni odbor sindikalne podružnice je na seji dan pred zborovanjem potem ko je sestavil predlog za delavski svet, razpravljali tudi o tem. Odgovorni tovariši, ki bi morali delavcem dati pojasnila, so izjavili, da ni res, da nameravajo tarifne postavke popravljati. Nato so začeli na zborovanju skorajda s preiskavo, kdo iz tarifne komisije je to »slajnost« upravnemu odboru podružnice in ostalemu kolektivnemu razdel. Najbolj žalostno pa je, da je kljub zagotovitvi, da tarifnih postavk ne bodo zviševali (ki so ga dali na zborovanju) osrednji delavski svet naslednji dan postavke povzkal in sicer delavcem do 3 din na uro, uslužbencem pa do 2.500 din mesečno. Zaradi nizkih prejemkov ni zapustil podjetje še noben uslužbenec, medtem ko je 15 delavcev odšlo iz podjetja zaradi nizkih tarifnih postavk. Delavski svet bi torej moral razpravljati najprej o popravku teh tarifnih postavk.

OPREMALES — NOVO MESTO

Kolektivni mizarstva je zelo mlad in tudi člani kolektiva so večinoma mladi ljudje. Kljub temu so med najboljšimi na našem področju. Delavski svet rešuje vsa vprašanja zelo življenjsko. V podjetju so uporabljali izkustvene

norme. Pred dvema letoma so jih komaj dosegali, lani pa so jih posamezniki presegli tudi za 60%. Zato so norme popravili. Kolektiv je po daljši razpravi nove norme sprejel, ker je delavski svet vprašanje pravilno obrazložil.

PEKARIJA NOVO MESTO

Upravni odbor sindikalne podružnice je odločil razpis volitev v delavski svet za toliko časa, dokler ne bo rešeno vprašanje upravnik. Zahtevajo njegovo razmenjavo spriču malomarnega opravljanja službenih dolžnosti, zaradi izkoriščanja položaja in neupoštevanja sklepov upravnega odbora in delavskega sveta. Zanimivo je, da je bila sindikalna podružnica Pekarije lani nedelavna, letos pa je, kot vidimo, upravljal svoj obstoj. Kolektiv in organi upravljanja se torej zavedajo svojih pravic.

NOVO MESTO

Prejšnjega osrednjega delavskega sveta je prišel na predvolilno zborovanje obrata Novo mesto brez poročila in ni zavzel najboljšega stališča do kolektiva obrata. Nato se je prišla razprava o notranjih odnosih v podjetju, sistemu nagrajevanja in o drugem. Delavci so zahtevali tudi pojasnilo o nameravanih popravkih tarifnih postavk, ker so silili, da bodo postavke za delavce zvišane največ do 3 din na uro, uslužbence pa do 3.000 din mesečno. Upravni odbor sindikalne podružnice je na seji dan pred zborovanjem potem ko je sestavil predlog za delavski svet, razpravljali tudi o tem. Odgovorni tovariši, ki bi morali delavcem dati pojasnila, so izjavili, da ni res, da nameravajo tarifne postavke popravljati. Nato so začeli na zborovanju skorajda s preiskavo, kdo iz tarifne komisije je to »slajnost« upravnemu odboru podružnice in ostalemu kolektivnemu razdel. Najbolj žalostno pa je, da je kljub zagotovitvi, da tarifnih postavk ne bodo zviševali (ki so ga dali na zborovanju) osrednji delavski svet naslednji dan postavke povzkal in sicer delavcem do 3 din na uro, uslužbencem pa do 2.500 din mesečno. Zaradi nizkih prejemkov ni zapustil podjetje še noben uslužbenec, medtem ko je 15 delavcev odšlo iz podjetja zaradi nizkih tarifnih postavk. Delavski svet bi torej moral razpravljati najprej o popravku teh tarifnih postavk.

NOVO MESTO

Prejšnjega osrednjega delavskega sveta je prišel na predvolilno zborovanje obrata Novo mesto brez poročila in ni zavzel najboljšega stališča do kolektiva obrata. Nato se je prišla razprava o notranjih odnosih v podjetju, sistemu nagrajevanja in o drugem. Delavci so zahtevali tudi pojasnilo o nameravanih popravkih tarifnih postavk, ker so silili, da bodo postavke za delavce zvišane največ do 3 din na uro, uslužbence pa do 3.000 din mesečno. Upravni odbor sindikalne podružnice je na seji dan pred zborovanjem potem ko je sestavil predlog za delavski svet, razpravljali tudi o tem. Odgovorni tovariši, ki bi morali delavcem dati pojasnila, so izjavili, da ni res, da nameravajo tarifne postavke popravljati. Nato so začeli na zborovanju skorajda s preiskavo, kdo iz tarifne komisije je to »slajnost« upravnemu odboru podružnice in ostalemu kolektivnemu razdel. Najbolj žalostno pa je, da je kljub zagotovitvi, da tarifnih postavk ne bodo zviševali (ki so ga dali na zborovanju) osrednji delavski svet naslednji dan postavke povzkal in sicer delavcem do 3 din na uro, uslužbencem pa do 2.500 din mesečno. Zaradi nizkih prejemkov ni zapustil podjetje še noben uslužbenec, medtem ko je 15 delavcev odšlo iz podjetja zaradi nizkih tarifnih postavk. Delavski svet bi torej moral razpravljati najprej o popravku teh tarifnih postavk.

INDUSTRIJA PERILA

Na predvolilnem zborovanju so prebrali tri poročila, ki so bila po vsebini precej enaka. Direktor podjetja je poročal poljudno, na delavcem razumljiv način o uspehih podjetja, ostali dve poročili pa sta bili preučeni in prepolni števil. Kolektiv je v dvanajstih letih obstoja dosegel izreden napredek. Delavke so v razpravi zahtevale pojasnila o višini premij, ki ga pa niso dobile. Splošni rezultat: tudi delavke-žene v proizvodnji so spregovorile in se zavedajo svojih pravic.

TAPENISTVO NOVO MESTO

Tudi tukaj so delavcem zvišali norme. Prej je moral delavec izdelati divan v 42 urah, sedaj pa ga mora v 36 urah. Kljub temu delavci nimajo zato nič večjih prejemkov, medtem ko je plača direktorja narasla za deset tisočakov, plača računovodje pa za 4. V podjetju Kovinar, kjer je zaposlenih 88 delavcev, to je enkrat več kot v tapenistvu, pa je mesečna plača upravnik precej nižja. Verjetno jih je nekaj, ki se bodo ob branju teh vrstic bolj kislomahneli. Mislimo pa, da je prav, da pričnemo tudi o teh stvarih javno razpravljati.

Kmetijsko gozdarsko posestvo Novo mesto

prodaja naslednja osnovna sredstva:

- 4 srednje težke vozove
- 2 lahka voza
- 1 voz na peresa (zapravljivček)
- 1 diesel motor
- 1 trino škroplnilo
- 1 ošpalnik
- 1 vprežni plug
- 4 brane (dvodelne)

Prodaja navedenih osnovnih sredstev bo v ponedeljek, 7. aprila 1958, ob 12. uri na Gozdnem obratu v Bršljanu. — Državna in zadrudna posestva imajo pri nakupu prednost.

MILIJONI BREZ DELA

Številna poročila iz Združenih držav Amerike govore, da recesija ali gospodarska depresija, po domače brezposelnost še vedno narašča. Zdaj je v ZDA že nad 5 milijonov brezposelnih. Samo v mestu Memphis (država Tennessee) je 10.000 družin navznanj na javno podpora. Minister za delo Mitchell je sicer napovedal, da bodo krizo premagali v 2, 3 mesecih, starejši delavci in njihove žene pa se še dobro spominjajo podobnih obilij pred 30 leti. Predsednik Eisenhower je sicer imel že več tolažilnih govorov, skuša pa tudi znova dobiti nove kredite za gradnjo sjanovanj in za druga večja javna dela. — Na sliki: brezposelni delavci v Torontu čakajo pred City Hall, da bi jih vpisali za delo pri projektih, ki jih je napovedala občinska uprava (iz »Jedinstva«, ki izhaja v Torontu). Val brezposelnosti zajema tudi že Kanado.

Notranjepolitični tedenski pregled

Sindikati, politična organizacija

Bratce smo že zadnjič obvestili o obnem zboru Zveze sindikatov Jugoslavije za Slovenijo. Kot se je že velikokrat zgodilo, se moramo tudi danes opravičiti, kajti v enem samem pregledu bo skorajda nemogoče posredovati vse misli izrečene na tem zboru, ki je bil izredno živahen, saj je v treh komisijah in na skupnih sejah sodelovalo v razpravi okoli 60 tovarišev.

V razpravi je sodeloval tudi sekretar CK ZKS tov. Miha Marinko. V uvodu je dejal, da so tudi priprave na volitve dokazale, da se proizvajalci vedno bolj uveljavljajo v vseh organih družbenega samoupravljanja. Proizvajalci poznajo svoje naloge in gre le za to, da se bodo še bolj uveljavljali kot vodilna sila na področju celotne družbene dejavnosti. Pri tem je treba vedeti, da si je nemogoče zamisliti dobro uveljavljanje proizvajalcev, če bodo le-ti kot njihove sindikalne organizacije zaprti v svoje tovarne. To vodi do mnogih nevedčnosti, ki včasih razbijajo prepotrebno enotnost proizvajalcev. Prav taka zaprtost v tovarne pripelje do tega, da nekatere tovarne vidijo le sebe, kar spet pripelje do raznih lokalnih egoizmov posameznih podjetij. Medtem ko so bili v preteklosti za to do ločeni pogoji zaradi premalo razvitega gospodarskega sistema, pa tudi zaradi nezavzete sistema demokratičnega in neposrednega upravljanja, bi moralo biti sedaj precej drugače.

Sindikati ne morejo postati nekakšna odločujoča sila, temveč morajo postati organizacija, ki bo s širokih političnih gledišč usmerjala kolektive pri izgradnji socialistične družbe.

Z izpolnjevanjem našega gospodarskega sistema kot tudi sistema družbenega upravljanja, v katerem razpolagajo občine in podjetja skoraj s polovico celotnega narodnega dohodka, so naloge sindikatov že celo velike. Pojavila se namreč čela vrsta težav v odnosih v samih podjetjih, v odnosih do občine, med podjetji itd. itd. Ti problemi so včasih tako zapleteni, da se bodo morali z njimi sindikati zelo resno ukvarjati in na ta način urejevati tudi interese delavcev, pa tudi komune kot skupnosti proizvajalcev oziroma potrošnikov. Velikokrat se namreč dogodi, da delavci v delavskem svetu zglašujejo v svojem podjetju delitev dobička — kot proizvajalci — hkrati pa se kot potrošniki v občini hudujejo na neurejene trgovine, ali pa celo na cene, ki jih dvigajo sami v podjetju!

Sindikati morajo zato postati organizacija, ki bo proučevala in obvladala vsa ta vprašanja in nudila proizvajalcem potrebno politično vzgojo. Sedaj že lahko ugotovljamo, da smo dosegli na tem področju, pri rasti zavesti delavcev tako velike uspehe, da z uporabo pravih političnih metod, s pojasnjevanjem lahko uveljavljamo v soglasju z vsemi proizvajalci vsak predlog, ki je koristen in ki

ga je moč opravičiti, da je pravičen ter za družbo koristen. Sekretar tov. Miha Marinko je govoril tudi o tem, da smo podjetja pri njihovih obveznostih do družbe že dokaj izenačili. Zato bomo lahko na tej osnovi odpravili očitke, češ »mi smo zapostavljeni in dajemo več kot drugi«. Sistem je že tako izpolnjen, da lahko dokažemo, da ima vsak kolektiv enake obveznosti do družbe, pa najsi gre za podjetje v Sloveniji, v Makedoniji ali pa v Kosovu-Metohiji ali kjerkoli drugje. Seveda, tam, kjer je več podjetij, je tudi skupna vsota obveznosti do družbe večja.

Sekretar je dejal, da je za nami obdobje, ko je bilo treba razpravljati, kakšne so naloge kolektivov, sedaj se je treba postavljati vprašanja lotiti praktično in konkretno. Začeti moramo reševati vrsto problemov, ki nam kar kipe pod rokami. Lotiti se moramo vseh nerešenih vprašanj v komunah (preskrba, stanovanjske skupnosti itd.) in pri tem morajo sodelovati sindikati kot politična organizacija. Še celo velike naloge čakajo na tem področju občinske sindikalne svete in seveda tudi zbere proizvajalcev pri občinah. Občinski sindikalni sveti naj bi v bodoče opozarjali zbere proizvajalcev na probleme, ki jih bodo opazili v posameznih podjetjih. Zbori proizvajalcev bodo lahko take probleme reševali, kadar bo to potrebno, tudi z ustreznimi odloki. Sekretar je govoril o problemu razdeljevanja dobička. Proizvajalci so upravičeni, da si razdelijo kot osebne dohodke le tisti del, ki je pridobil s svojimi organizacijskimi deli, večjo proizvodnostjo itd., ne pa tudi tisto, kar prinese konjunktura, to je možnost dražje prodaje na trgu.

IVO PIRKOVIC:

Kukova gora

„Za enega poprosil bom...“

KOLIKO JIH ZE IMAMO IN KOLIKO BI JIH SE RADI IMELI

(Nadaljevanje)

Pri oceni E. Genenlinjeve knjige *Curtosita Triestina* je 1. 1855 poročal L. Zvab v Ljubljanskem zvonu, da so se laški zgodovinarji mnogo ukvarjali in se še ukvarjajo z vprašanjem, odkod gorsko ime Monte Cucco — po naše Kukova gora — ki ga v Severni Italiji pogosto srečamo. Zvab pravi, da prihajajo italijanski raziskovalci do zaključka, da gre za keltsko besedo »kooke«. Nic budnega. Severna Italija je bila v antiki zares domovina Keltoval Galcev in se je tudi imenovala »Tostranska Galija« (Gallia Cisalpina) za razliko od »Onostranske«, to je današnja Francija »onstran Alpe«.

Zvabov poročevalec dodaja, da pomeni pri Srbih »kukka« neko vrsto zaključene motike in da je za stari slovenski znan pridevnik »kukov« v pomenu »skrivo«. Hotel je pač reči, da je mogoče ime Kukove gore pojasniti nemara tudi z našega jezika.

Zares razlagajo jezikoslovci Kukovo goro danes na več načinov iz slovenščine (po ustnem opozorilu dr. F. Bezljaja). V besedi »Kukova« bi se utegnlo skrivati ime nekdanjega neznanega lastnika Miklavčevega vrha, kar pa je iz zgodovinskih ozirov skoraj neverjetno, saj se nikoli v znani zgodovini ne omenja noben gospodar za fevdalno dobo povsem neznanimvega Miklavčevega vrha, kot se omenjajo za obdelana polja in vinske gorice v nižini Legah; dalja bi lahko šlo za podobnost bare »Kucum«, omar bi bilo teže oprekat. Vendar

ne zavračajo raziskovalci imen docela možnosti, da bi bila tudi naša Kukova gora častitljiva starina iz pred slovanske in celo predilirske dobe. To pa se jim zdi manj verjetno, češ da dolenska Kukova gora ne spada zemljepisno k področju, na katerem se pojavlja keltska Monte Cucco.

Ce ni drugega tehtnega ugovora, se mi zdi, da tudi ta zadnji pomislek ne drži kaj prida; saj je znano, da smo imeli tudi prav pod dolensko Kukovo goro zelo močno in imenitno keltsko naselje, ki ga je navdušeni kustos dunajskega Dvornega muzeja Joseph Szombathy ob odkritju konec prejšnjega stoletja označil za največje v vsej cesarski Avstriji. Tam so odkopali — poleg ilirskih v globlji plasti — nekaj keltskih grobov z bogatimi

najdbami orožja, posode in naklita.

Zgodovina je z izsledki arheologije in jezikoslovja že v mnogih krajih dokazala, da ni so prvi Slovenci ob svojem vdoru v novo domovino starih prebivalcev iztrebili, ampak jih kvečjemu potisnili v gorski svet in odmaknjenne doline. Poneje so se z njimi sprjaznili in pomešali, jim dali svoj jezik, od njih pa sprejeli nekatera krajevna, vodna in ledinska imena, ki so se ohranila prav do danes.

Natanko to se je zgodilo tudi pod Kukovo goro. Pravijo, da opaža strokovnjakovo oko v ljudeh pod Gorjanci še danes poteze keltskega plemena, ki je bilo gotovo že tudi samo pomešano s starejšimi Iliri. Od keltskih staroselcev iz rodu Latobikov smo prevzeli ime reke

Krke, vasi Drame ob Krki, zaselka Kire pri Mihovem, ledinsko in vaško ime Verdun v gorjanskem Podgorju, morda tudi samega Trdnovega gorjanskega škrate Guglja, ki je po vsem svojem bitju in bitju ves kakor bajeslovni keltski gozdni škratec Du. Takih antičnih ostankov mora biti v jeziku Podgorcev še več.

Keltski Latobiki so naučili naše pradede pod Gorjanci bržčas še marsičesa drugega. V trdnjavi nad Mihovim, ki jo bo treba šteti najpозnejše v zgodnje deveto stoletje, so našli kovačnico, v kateri so kovali orožje — med drugim je bila najdena neizsolovljena puščica — najverjetneje v uporu Ljudovita Posavskega, če ne že prej. Jernej Pečnik je pogrešno prepisal to trdnjavo Rimljanom, ki da so se pred navalom barbarov umaknili iz razrušenega Cruciuma na šentjernejskem polju v Gorjance in se tam utrdili (Lesjak, str. 37).

(Konec prihodnjif)

»Glej ga fičnal« reče marsikdo, ko brzi mimo njega Fiat 600. V Novem mestu ima 23 privatnikov ta avtomobilček.

Fiat 600, od tega jih imajo 27 privatniki. Enajst ljudi je trenutno na novo naročilo avtomobile, še več pa je seveda ti-

case ljudje vrgli iz skrajnosti kupovanja motorjev v kupovanje avtomobilov. Kot prvi zalogaj po skoro desetletni po-

VOZILO	DRŽAVNI ORGANI	GOSPODARSKE ORGANIZACIJE	DRUŽBENE ORGANIZACIJE	PRIVATNIKI	SKUPAJ
	28	25	49	223	345
	31	40	12	62	145
	6	98	28	16	148

Enega pa uporablja Gospodarska poslovna zveza, h.h. »smpatizerjev«, ki se »činu« ne bi odrekli, če bi... V našem okraju je 28 vozil. Kakor vidimo so se začnje

Pogled na Gorjance, v sredini Trdinov vrh — starodavna »Kukov. gora«

TV pod jablano

Bil je mrzel večer v marcu; nebo je bilo čisto; skratka, večer v metropoli Bele krajine, v Crnomlju, večer, ko se ti ob pogledu na stolice luči v mestu zazdi, da je kljub vsemu vendar le neka skladnost med belimi narodnimi nošami, lučmi in tovarnami...

Z Dušanom sva zvedela, da bo nekdo preizkusil svoj TV aparat na gričku nad mestom. Tipaje sva se napolnila v hrib in kmalu opazila žico, ki se je vlekla iz hiše ob cesti. Sledila sva ji in kmalu sva po bolj ali manj srečni poti po njivah in sadovnjakih prišla na cilj. Zagledala

sva skupino treh ali štirih ljudi. »Dober večer...« »Dober večer...« Eden izmed njih se je pravkar sklonil nad zabor in postavil aparat na stol. Vsi so nervozni in ko prvi prižge cigareto, se mu pridružijo še ostali trije. »Ali prvič pokušate tu na Gričku?« previdno vprašam tovariša Gvida. »Da, da, prvič. Zanima me, kakšen bo tu sprejem. Za hribom je slabši. Seveda, če bi postavili na Mirni gori releejno postajo...«

Za trenutek se je zamislil in rekel bi, da je v mislih že glo-

dal čiste slike na zaslonu svojega aparata. »Tu je nekoliko više. Upam, da bom ujel Graz II in morda kako italijansko postajo... Fantje, postavimo anteno! In že nima več časa zame. Montirali so anteno na lesen drog in jo prislonili k jablani. »Pojdj vključit...« »Je izklopljen? Če ima 300, ml ga lahko požre... tako...«

Takoj sem pomislil, da pri nas v Novem mestu ne bomo imeli te bojzani, posebno takrat ne, kadar bo napetost samo 170 voltov. Kmalu je bil televizor vključen in Gvido začne mrzlično iskati postaje. Iščo jih brez antene, samo z aparatovo anteno. Šele ko vključi veliko anteno na drogu, se na zaslonu pojavijo črtice in slike. Gledamo prenos iz Zagreba.

»Veš kaj, Gvido, mu nekdo ponagaja, ko ves zatopljen išče postaje, «kar tu si boš morali postaviti hišico, tu je najboljši sprejem.«

»Za prenos televizije sta potrebna dva vala, prvi za prenos slik, drugi za prenos zvoka. Ker sta oba vala ultrakratka, mora antena glavnega oddajnika »videti« anteno sprejemnika. Zaradi Gorjancev, ki zavirajo razgled, sprejem ni tako dober kot bi moral biti.« Tako mi je razlagal prijazen radiotehnik Gvido.

Ko so obrnili televizor proti Zagrebu, je bila slika boljša. Da, da, slišati in videti se prvi verjeti — tako nas uč pregovor. Še mnogo veseljih je padlo tisti večer in med vsemu je vladalo prijetno razpoloženje. Sprejem je bil dober.

Ko sva se čez dve uri vrnila, je bilo ob televizorju že več ljudi. Pod jablano so si zanetili ogenj in gledali oddaje, vmes pa je bilo slišati silkovito belokranjsko govorico. Na zaslonu se je pojavil jazz kvintet. Zapeli so pri ljubljenski calypso: »Come mister Tallyman...« jaz pa sem ob tem pomislil: Pridi televizija!

Peter Breščak

Morilec na svobodi

Spretni ameriški odvetniki so dosegli oprostitev za morilca, ki mu je bil umor dokazan

»Danes še ne moremo reči, kakšne daljnosežne posledice bo imela ta razsodba vrhovnega sodišča v Washingtonu! To je dejal neki ameriški jurist, ki je bil morilec, ki mu je bil umor popolnoma dokazan, oprostjen vsake kazni. 67-letni morilec Everett Green je stavil vse na eno karto — in je dobil.

Začelo se je kot pri vsakem procesu: Everett Green je zažgal neko hišo, v kateri je zgorela 83-letna Bettie Brown. Green je pri požigu dobro kalkuliral, ker je staro hotel sežgati. Pri prvem procesu so porotniki proglasili Greena za krivega »umora druge stopnje« in Green je bil obsojen na dosmrtno ječo. Če bi porota spoznala Greena za krivega »umora prve stopnje«, bi bil obsojen na smrt.

Toda spretni odvetniki so dejali Greenu: »Vložite priziv! Osvobodilj vas bomo!«

Leta 1936 se je pričel drug: »protes Green« pred zveznim apelacijskim sodiščem. In res:

visoko sodišče je ugotovilo, da je Green zakrivil »umor prve stopnje« in ga obsodilo na smrt. Tedaj šele so odvetniki odkrili svoje karte. Zahtevali so ponovno razpravo pred vrhovnim zveznim sodiščem. Svojo zahtevo so utemeljili s trditvijo, da apelacijsko sodišče nima pravice obsoditi Greena zaradi »umora prve stopnje«, če ga je prvostopno sodišče spoznalo 1. za morilca »druge stopnje«.

Uspeh ni izostal. Vrhovno zvezno sodišče je priznalo upravičenost priziva. Prišlo je do razprave na tretji stopnji, ki se je vlekla dolga leta. Vrhovno sodišče je podrobno preiskovalo ves primer in končno izreklo dokončno sodbo: Prvi dve sodbi sta razveljavljeni. Everetta Greena je treba izpustiti na svobodo.

Izpuščenemu morilcu je sodnik Kirkland stisnil roko in mu dejal: »Imeli ste možnost 1 : 100.000, da boste uspeli. Vendar še ne morem reči, kakšne bodo posledice te razsodbe...« (iz Večera)

sta razveljavljeni. Everetta Greena je treba izpustiti na svobodo.

Izpuščenemu morilcu je sodnik Kirkland stisnil roko in mu dejal: »Imeli ste možnost 1 : 100.000, da boste uspeli. Vendar še ne morem reči, kakšne bodo posledice te razsodbe...« (iz Večera)

vojni lakotji so bili motorji do- bri, zdaj pa smo že izbirčni. Denar torej kljub stalnemu tar- nanju, vsaj za nekatere, ni vprašanje. V Novem mestu je zaradi vedno večjega števila avtomobilov premalo garaž. Videti je, da bo kmalu razen sta- novanjške etiske nastala še »ga- ražna etiska«.

Pravijo, da mestnim očetom zaradi čedalje večjega števila avtomobilov siviijo lasje od skrbi. Ampak ne zato, ker ni ljudi, ki bi se z njimi vozili. Kje neki, skrbj jih, kje bodo dobili semaforje za usmerjanje prometa in denar zanje... Razen vozil, ki so zajeta v tabeli, je v okraju še 10 speci- alnih vozil, 15 traktorjev in 42 tovornih prikolice.

„Zajec“ ni kokoš

Med NOB smo imeli veano polno hišo borcev. Ko se ne- kega večera po dolgih pogovo- rih in šalch, kot običajno, spravljamo spat, me zaprosi dr. Niko, zdravnik 18. divizije. »Tovariš, mi daš zajca?«

Preklemano, sem si mislil, zajca še podnevi težko uja- mem, čeprav jih imamo nekaj v hlevu, kako šele sedajje, po- nočni Raje stopim v kurnik po kokoši. Smuknil sem iz sobe in se hitro vrnil s kokošjo.

»Zajca bi težko ujel, tovariš doktor, sem pa raje prinesel kokoš.«

»Vraga kokoši!« se je za- smejal dr. Niko. »Tese škor- nje imam in potrebujem lase- nega zajca«, ali kako vi temu pravite, da se sezujem.«

Od splošnega smeja, ki je odjeknil po sobi, nas je »ranec kar minil.

CIRIL TRCEK Primostek

Puščave bodo oživele

Slabo naseljeni ali sploh ne- naseljeni kraji sveta se čedalje bolj spominjajo v svetovnem tisku. V Sibiriji nameravajo z vodikovimi bombami rušiti pla- nine, nato graditi jezove za hi- drocentrale. Baje so izmed Kuz- neca in Irkutaka odkrili tako bogata nahajališča železne rude, da imenujejo to področje novi »Ruhr«.

Za velškansko puščavo Saha- ro so izračunali, da ima ogrom- ne zaloge nafte — nad milijardo ton.

Stavek, ki povezuje svei

Slavnemu odkrskemu in film- skemu igralcu Orsonu Wellesu so novinarji zastavili nekaj vprašanj, med njimi tudi tile dve:

»Povejte stavek, ki povezuje ves svet.«

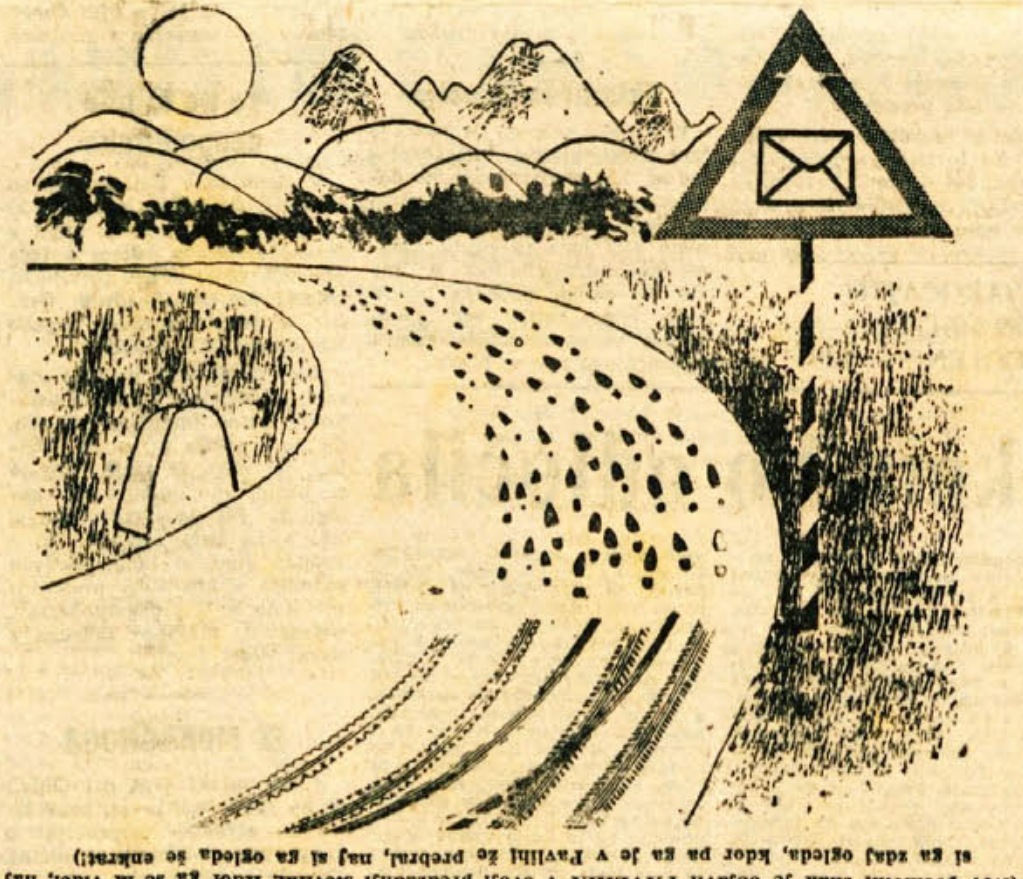
»Ljudje ne želijo še ene volne!«

»Kaj vas v življenju najbolj navdušuje?«

»Človeško dostojanstvo in hra- brost.«

Zgradimo čimprej našim otrokom sodobno okrevail- šče ob slovanskem morju. To človekoljubno akcijo bo- ste podprli in pospešili, če kupite še danes srečke de- narne loterije Rdečega križa Slovenije. Žrebanje bo 20. aprila. Izžrebana bo vsaka četrta srečka.

NOV PROMETNI ZNAK

(Nov prometni znak je oblikoval PAVLINA v svoji predzadnji številki. Kdor ga še ni videl, naj si ga kdaj ogleda, kdor pa ga je v Pavlini že prebral, naj si ga ogleda še enkrat!)

Posebno obvestilo

Novo mesto, 1. aprila 1958

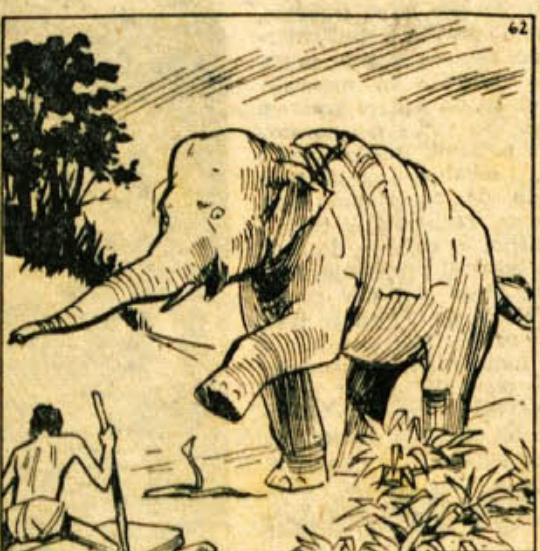
Danes popoldne so predstavniki odbora za stano- vanjsko izgradnjo slovesno izročili uredništvu in upra- vi DOLENJSKEGA LISTA nove poslovne prostore v pravkar dograjenem Domu kulture. Po šestletnem čakanju je zdaj vendarle prišel na vrsto tudi domači častnik, priljubljen glasnik Dolenjske in najbolj razšir- jen tednik v dolenskih vaseh in mestih. V 8 letih, odkar je Dolenjski list zrastle iz dojenčka v otroka in dvignil svojo »naklado od začernih 3000 izvodov na sedanjih 11.800 izvodov, pri tem pa znatno povečal tudi svoj obseg in velikost, mu je dosežanih 36 (šestind- trideset) kvadratnih metrov, dodeljenih za življenjski prostor v obliki 2 malih sobic za uredništvo in upravo lista, postalo je premalo. Na teh 36 kvadratnih metrih je stalo doslej 6 omar, 9 delovnih in kartotečnih miz, 2 strojepisni mizici, 9 stolov, zaborj za dva in umi- valna miza, 2 lončeni peči in nekaj lupov po tleh in omarah razloženih paketov zavitega arhiva, tiskovin in drugih pripomočkov za delo. Za 5 ljudi iz ured- ništva in uprave je ostalo na razpolago kar celih 16 kvadratnih metrov ali točneje: 163.759 kvadratnih centimetrov! Novinarski pripravnik, ki ga je uredni- štvo s težavo dobilo, je zadnje tedne pisal na deski, ki jo je imel na kolenih; v starih prostorih mu kolektiv ni mogel postaviti niti zasilne mizice, kaj šele mize in stola. Stranke, ki prihajajo v upravo lista, so nas zadnje čase ponovno spraševale, če se spreminja Do- lenjski list v skladišče papirja; prenatrpanost pohištva, po tleh zloženega arhiva in ostalega inventarja je upravičeno dajala ljudem vzrok za taka vprašanja.

Vsem, ki so nam pripomogli k novim prostorom, iskrena hvala za topla razumevanje in pomoč!

KOLEKTIV DOLENJSKEGA LISTA

61. Njen črni klobuk z belim znamenjem je bil razprostrt na široko kakor meška dlana. Razumljivo, da v taki držbi ni mogla dolgo vztrajati. Zaslabala se je in malone omahnila na tla. Kari je takoj vzdig- al glavo, da bi ji stopil na vrat, ali kača je stergnila nogo, tako da bi se bila lahko takoj spet vzpela na svoj zmiomljen hrbet, ako bi ji slon poskusil stopiti na glavo. Njeno smrtno trpljenje je moralo biti zelo veliko, vendar se še dolgo ni hotela vdati. Videl sem, da je najbolje, če grem in jo ubijem s palico.

62. Ko sem se bližal s palico, so Kopljeve oči, ki so strmele v kačo, spet oživele. Opica me je po- gledala in s presunljivim krikom planila na bližje drevo. Demon strahu, ki jo je imel v oblasti, je izginil, kajti zagledala je nekoga, ki je zmolel kačo pokončati. V trenutku, ko je opica odskočila, je kača usekala proti slonovim prstom, kjer bi ga kačji pik hitro usmrtil. Ker je Kari to vedel, je nogo še bolj vzdignil. Bal sem se, da na treh nogah ne bo mogel dolgo stati ali pa da bo padel in se toliko približal kači, da ga bo lahko pččila v konec trobea, kjer je kačji pik slonom smrtno nevaren.

63. Zamahnil sem s palico, toda namesto da bi kačo zadel po glavi, sem mahnil tik mimo njenega života. Na srečo je potem kača, ker je hotela uiti naslednjim udarcem, legla na stran in Kari ji je z nogo stopil na glavo. Nato je začel drsati s nogami po pesku, da bi si jih očistil. Bil sem radoveden, če je Kari ranjena na nogi. Ko sem videl, da ji koža na njegovih prstih popolnoma cela, sem si od- dahnil. Potem sem zaklical opici, naj pride z dre- vesa, a je odkimavala. Vedel sem, da se sramuje svojega strahu; hotela je ostati na drevesu in si v samotji nabirati novih moči.

64. Sonce se je nagnilo k zatonu. Džungla ni bila daleč in vetrič, ki je vel čez reko, je človeški vonj aedvomno zanašal daleč v gozd. Naglo se je začelo mrachiti. Nad rumenorjavo vodo so za hip zatre- pečali zlati prameni svetlobe, nato pa je padel na zemljo polmrak. Tu in tam so v krošnjah dreves izzvenevali glasovi ptic. Zlezel sem slonu na hrbet in bil na njem čisto miren in tih, kakaj kar- dar gre mimo večerni molk, naj se vsakdo zatopi v premišljevanje. Ko je molk odzvonil dalje, sem opazil, da je na drugi strani reke zavalovala trav- v vijugastih črtah, v podobi polovičnih osmic.